

liği içinde yer aldı. Eski Akkirman, Kili ve İsmâil vilâyetleri, yani tarihî Bucak'ın ana bölümü ise Moldavya'dan ayrılarak Ukrayna Cumhuriyeti'ne bağlandı ve Odessa oblastının bir parçası haline getirildi; böylece Bucak coğrafi, tarihî ve kültürel özelliğini korumaya devam etmiş oldu.

Halen Moldavya'da kendini Rumen sayan ve nüfusun % 65'ini oluşturan bir kitle siyasî bakımdan hâkim durumdadır. Moldavya 1991'de Sovyetler Birliği'nden ayrılma kararı mânasına gelen bağımsızlığını ilân etti ve Romanya'ya katılma kararı aldı. Moldavya (Besarabya) ile Romanya arasında sınır kısmen kalkmış olup iki bölge halkı yalnız kimlik cüzdanı ile bir bölgeden diğerine seyahat edebilmektedirler. Bu arada Moldavya sınırları içinde kalan ve sayıları 170.000 civarında olan Türk asıllı Gagauzlar da yaşadıkları Komrat bölgesini muhtar ilân ettiler. Ukrayna Cumhuriyeti'ne bağlı tarihî Bucak bölgesinde ise Rumen nüfusu azınlıktadır. Bu bölgede Osmanlı devrinde olduğu gibi dinleri, dilleri ve milliyetleri farklı bir halk yaşamakta ve bu halkı çok sayıda Ukraynalı, Besarabyalı, Rumen, Bulgar, Gagauz, Rum, Yahudi, Arnavut ve çeşitli Orta Asya cumhuriyetlerinden gelmiş Türkler oluşturmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Peçuylu İbrâhim, *Târih*, I, 212; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 106-121; Cevdet, *Târih*, X, 29-75; N. Iorga, *Studii Istorice asupra Chiliei Şi Cetatii Albe*, Bucureşti 1899; D. V. Ivanov, *Bulgarska Basarabya*, Sofia 1918; A. Boldur, *La Bessarabie*, Paris 1927; I. Nistor, *La Bessarabie et la Bucovine*, Bucarest 1937; J. Becker, *Bessarabien und sein Deitschtum*, Bietigheim, Wurt 1966; G. F. Jewsbury, *The Russian Annexation of Bessarabia: 1774-1828*, New York 1976; N. Dima, *Bessarabia and Bukovina*, New York 1982; A. Gonta, *Romanii Şi Hoarda de Aur: 1241-1502*, München 1983; Kemal H. Karpat, *Ottoman Population 1830-1914*, Madison 1985; a.mlf., "Ottoman Urbanism: The Crimeana Emigration to Dobruca and the Foundation of Medcidiye", *IJTS*, III/1 (1984-85), s. 1-37; R. Dankoff, *The Intimate Life of an Ottoman Statesmen. Melek Ahmed Paşa 1588-1662*, Albany 1991; Aurel Decei, "Bucak", *İA*, II, 742-747; F. A. Grekul, "Bessarabia", *GSE*, III, 229-230.

KEMAL KARPAT

BUCU

Cezayir'de çıkarılmış olan
gümüş bir sikke.

12,40 gr. 38 mm. ağırlığında olup en önemli parçalar 1808-1839 yılları arasında basılanlardır. Ön yüzünde Sultan II. Mahmud'un isim ve unvanı (Sultânü'l-

berreyn ve hâkânü'l-bahreyn es-Sultân Mahmud Han azze nasruhû), arka yüzünde ise yer ve tarih yazılıdır.

Tunus'un sikkelerinden daha güzel ve daha dikkatlice darbedilmişlerdir. Başlıca çeşitleri şunlardır: 3 batac şık (yahut pataka = riyal dirhem), 6 nısıf batac şık (nısıf riyal dirhem), 4 rub'îye bucu, 8 semen bucu, 24 mevzûne (bucu yahut riyal bucu), 48 harrûbe.

Bunlardan alışverişte en çok kullanılanları 4 rub'îye ve 8 semen bucudur.

Para birimi olan bucu veya riyal bucunun çiftesi de vardır ki buna zevc bucu denilmektedir.

Mevzûne ise Cezayir parası olmayıp Merakeş'te darbedilmiştir. Oval biçimde, üzeri yazısız bir gümüş parçadır. Cezayir'de kullanılmayan bu parça bucunun 24'te biridir.

BİBLİYOGRAFYA :

İsmail Galib, *Takvîm-i Meskûkât-ı Osmâniyye*, Kostantiniye 1307, s. 420 vd.; Schrötter, *Wörterbuch der Münzkunde*, Leipzig 1930, s. 86; Artuk, *İslâmî Sikkeler Kataloğu*, II, 687; Nuri Pere, *Osmanlılarda Madenî Paralar*, İstanbul 1968, s. 248.

İBRAHİM ARTUK

BUÇUKTEPE VAK'ASI

1446'da Edirne'de vuku bulan ve II. Mehmed'in birinci saltanatından uzaklaştırılmasına sebep olan ilk yeniçeri ayaklanması.

II. Murad 1444'te Macarlar'la ve Karamanoğulları ile barış antlaşmaları imzalamış, böylece devleti batıda ve doğuda emniyete aldıktan sonra hayatta kalan tek oğlu Şehzade Mehmed lehine tahttan feragat etmiş ve Manisa'ya çekilmişti. II. Mehmed o sırada henüz on iki yaşlarında idi. Dîvân-ı Hümâyûn ise Vezîriâzam Çandarlı Halil Paşa, Rumeli Beylerbeyi Hadım Şehâbeddin Paşa, Zağanos Mehmed Paşa, Saruca Paşa ve Kazasker Molla Hüsrev'den teşekkül ediyordu. Fakat II. Murad'ın bu inziva hayatı çok sürmedi. Macarlar Osmanlı tahtına çocuk denecek yaşta birinin geçmesini fırsat bilerek, Karamanoğlu'nun da tahrikiyle, on yıllığına imzalamış Szegecin Antlaşması'nı (12 Temmuz 1444) bozarak Osmanlı Devleti'ne savaş açtılar (1 Eylül 1444). Macarlar'a başta papalık olmak üzere Eflak ve Sırp prenslikleriyle Alman ve İtalyanlar da katıldı ve böylece Avrupa'da büyük bir Haçlı kuvveti toplandı. Haçlılar'ın Bulgar topraklarını yağmalayarak Varna'ya kadar

gelmeleri üzerine Osmanlı vezirleri II. Mehmed'in başkanlığında toplanıp Sultan Murad'ı tekrar iş başına getirmeye karar verdiler. Sultan Murad bir rivayete göre Edirne'de tahta çıkmış, daha doğru olan bir başka rivayete göre ise sadece Osmanlı ordusuna kumanda etmiş, II. Mehmed Varna Savaşı sırasında padişahlığını korumuş ve Halil Paşa ile birlikte Edirne muhafazasında kalmıştır. Haçlı kuvvetlerine karşı kazanılan Varna Zaferi'nden (10 Kasım 1445) sonra Sultan Murad bir süre Edirne'de kalmışsa da tahta geçmediği anlaşılmaktadır. Çünkü bu sırada İslâm ülkelerine gönderilen bazı fetihnâmeler II. Mehmed adına yazılmış, gelen cevapnâmeler de yine onun adına gelmiştir.

O sıralarda Edirne'de II. Murad ile oğlu Sultan Mehmed'i tutan devlet adamları arasında büyük bir anlaşmazlık vardı. Vezîriâzam Çandarlı Halil Paşa ve yeniçeriler Osmanlı tahtında Sultan Murad'ı görmek isterken Şehâbeddin, Zağanos ve Saruca Paşa gibi vezirler II. Mehmed'i tutuyorlardı. Çandarlı'nın barışçı politikasına karşılık rakipleri genç padişahı fetihlere, özellikle İstanbul'un fethine teşvik ediyorlardı. Bu sebeple II. Murad oğluna ve onu teşvik eden vezirlere bir ihtarda bulunmak zorunda bile kalmıştı. Bu arada Halil Paşa II. Murad'ı tekrar Osmanlı tahtına geçirmek için planlar yapıyordu. Hatta vezîriâzamin genç hükümdarı kolayca kandırarak Varna Zaferi'nin ardından nezaketen babasına taht teklifinde bulunduğundan bile söz edilir. Güya II. Murad bu teklifi nasıl olsa kabul etmeyecek ve yine II. Mehmed Osmanlı tahtında kalacaktı. Bir başka rivayete göre ise II. Murad Varna Seferi'nden veya bir avdan dönerken askerle görüşmüş ve onların kendisini istediklerinden emin olduktan sonra ikinci defa saltanatı kabul etmiştir.

II. Mehmed'in birinci saltanatından çekilmesinin asıl sebebi olan ve tarihlerle Buçuktepe Vak'ası olarak geçen olay da yine bu sırada Edirne'de çıkmıştır. Osmanlı tarihinde görülen bu ilk yeniçeri ayaklanmasının zâhirî sebebi, Osmanlı para birimi olan akçenin ayarının düşürülmesidir. Çünkü bu ilk para ayarlaması askeri ve piyasayı zarara sokmuştu. Kaynakların bildirdiğine göre aylardır maaşlarını alamayan yeniçeriler paranın değerinin düşürülmesinden rahatsız olmuşlar ve isyan çıkarmışlardır. Rumeli Beylerbeyi Hadım Şehâbeddin Paşa'nın evini yağmalamışlar, bu arada Şe-